14. 9. 2009

ID: 58090

Cena obvyklá ve smyslu trestního zákona

Za cenu v místě obvyklou je ve smyslu § 89 odst. 12 tr. zák. třeba považovat cenu v obci, popř. v její části, kde došlo k trestnému činu, stanovenou pro legální maloobchodní prodej.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 545/2009, ze dne 28.5.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný M. B., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 9 To 5/2009, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 12 T 231/2007, tak, že podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. se usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 9 To 5/2009, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 12 T 231/2007, zrušují. Současně se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. s e Městskému soudu v Brně přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 12 T 231/2007, byl obviněný M. B. (dále jen „obviněný“) uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., který podle skutkových zjištění jmenovaného soudu spáchal tím, že „dne 4. 2. 2005 jako osoba samostatně výdělečně činná vedená pod IČ po předchozích jednáních uzavřel kupní smlouvu s prodávajícím V. J.,bytem B., V., IČ, o prodeji mimo jiné movitého vybavení restaurace L. v B. na ul. K. za celkovou kupní cenu 900.000,- Kč, v níž se zavázal k úhradě kupní ceny v části 500.000,- Kč nejpozději ke dni 28. 2. 2005 a ve zbytku kupní ceny formou uhrazení následných 20 pravidelných měsíčních splátek ve výši 20.000,- Kč, počínaje dnem 1. 5. 2005 s tím, že dle bodu VI. kupní smlouvy se pro případ, že nezaplatí splátky dle sjednaného splátkového kalendáře, zavázal k převedení družstevních práv k družstevnímu bytu v B. na ul. H., č. p., evid. č., ve nadzemním podlaží, o velikosti garsoniéry, na prodávajícího V. J., ačkoliv nejméně ode dne 20. 1. 2005 jednal s realitní kanceláří A. o převodu členských práv a povinností k uvedenému bytu a dne 14. 2. 2005 uzavřel s R. D., dohodu o převodu členských práv a povinností k předmětnému bytu za částku ve výši 585.000,- Kč, z níž téhož dne převedl částku ve výši 500.000,- Kč na účet V. J., jak bylo mezi smluvními stranami dohodnuto o záloze. V. J. přitom uvedl v omyl o svých majetkových poměrech a schopnostech dostát závazkům vyplývajícím z kupní smlouvy, neboť ke dni uzavření smlouvy byl rozhodnut převést práva k družstevnímu bytu uvedenému ve smlouvě jako zajištění na další osobu a učinil úkony k tomu směřující. Dále zamlčel svou špatnou finanční situaci vyplývající z dalších smluvních závazků k jiným subjektům, žádnou ze sjednaných měsíčních splátek neuhradil, čímž poškozenému V. J., bytem B., V., způsobil škodu ve výši 400.000,- Kč“.

Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 250 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání patnácti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 60a odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků za současného vyslovení dohledu. Podle § 60a odst. 3 tr. zák. byla obviněnému uložena povinnost, aby ve zkušební době podmíněného odsouzení podle svých sil uhradil způsobenou škodu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl zavázán k povinnosti nahradit poškozenému V. J. škodu ve výši 400.000,- Kč.

O odvolání, které proti tomuto rozsudku podal obviněný, rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v

Brně usnesením ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 9 To 5/2009, jímž podle § 256 tr. ř toto odvolání zamítl.

Proti citovanému usnesení Krajského soudu v Brně podal obviněný dovolání, přičemž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V úvodu po rekapitulaci dosavadního průběhu řízení namítl, že byl uznán vinným pro jiné jednání, než pro které mu bylo sděleno obvinění a pro které byl obžalován. Dále uvedl, že po provedeném dokazování vyšlo jednoznačně najevo, že v době podepsání smlouvy s poškozeným J. byl držitelem členských práv a povinností v družstvu včetně práva nájmu k družstevnímu bytu, přičemž částka získaná prodejem bytu (vyjma poplatků souvisejících s převodem) byla převedena na účet poškozeného. Tímto jednáním proto nemohl naplnit skutkovou podstatu trestného činu podvodu, a to ani za situace, kdy převod bytu zadal realitní kanceláři v lednu 2005. Podle jeho mínění by se mohlo jednat maximálně o přípravu, která však u trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. není trestná. V těchto souvislostech se zabýval též možností právní kvalifikace podle § 256 odst. 1 tr. zák., avšak došel k závěru, že i ve vztahu k této kvalifikaci je následek pouze relativní, když částka utržená z prodeje zástavy byla poukázána na účet poškozeného. Uzavřel proto, že jeho jednání nenaplňuje skutkovou podstatu žádného trestného činu a že se jedná pouze o obchodněprávní závazek.

Poté poznamenal, že v řízení nebylo jednoznačně prokázáno, že by před poškozeným zatajil svůj úmysl předmětný byt prodat. Prohlásil, že bylo mezi nimi dohodnuto, že bytem bude buď ručit (do doby jeho prodeje) anebo z peněz utržených z prodeje bytu poškozeného J. vyplatí, což vyplynulo z výpovědi svědka K. a nepřímo i z výpovědi svědkyně P. Podotkl, že kdyby chtěl poškozeného J. podvést, nepřeváděl by takto peníze utržené na jeho účet, ale ponechal by si je pro vlastní potřebu. Zdůraznil také, že částka 900.000,- Kč uvedená v kupní smlouvě (tuto částku označil za „odstupné“) nemůže pro účely trestního řízení sloužit jako vyčíslení škody. Upozornil, že podle § 89 odst. 12. tr. zák. se při stanovení výše škody zásadně vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a místě činu obvykle prodává, a že v tomto směru byly obhajobou navrhovány důkazy, zejména zpracování znaleckého posudku z oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady, za účelem stanovení skutečné hodnoty věcí přenechaných kupní smlouvou ze dne 4. 2. 2005. Soudu rovněž vytkl, že si k návrhu obhajoby nevyžádal soupis movitého zařízení restaurace L., jež je v majetku Ž. o. Akcentoval, že částka 900.000,- Kč za přenechání movitého zařízení restaurace L. nadceňuje jednak majetek jiného vlastníka – pronajímatele Ž. o., a jednak neodpovídá reálné hodnotě věcí uvedených v seznamu na č. l. 68 – 71 spisu, jež byl předložen orgánům činným v trestním řízení poškozeným J., a to ani v případě, že by tyto věci byly nové, nikoli staré řadu let. Za této situace nebylo podle jeho přesvědčení možno posoudit, zda při uvedeném ujednání o ručení mohl poškozeného J. vůbec poškodit [v této souvislosti poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) ve věcech sp. zn. 7 Tdo 1174/2003 a sp. zn. 7 Tdo 1245/2003].

Obviněný dále namítl, že soud nevěnoval pozornost jeho tvrzením, podle nichž restaurace L. nebyla v takovém stavu, v jakém mu ji poškozený při předání prezentoval. Připomněl, že obhajoba navrhovala provést důkaz mj. účetnictvím poškozeného J. za roky 2004 a 2005, jímž mělo být osvědčeno, že poškozený v době úplatného přenechání restaurace L. za částku 900.000,- Kč věděl, že tato restaurace nevydělává, nemá potřebné obraty, návštěvnost atd. Zdůraznil, že tyto skutečnosti, které by nutně musely mít vliv na výši kupní ceny i jeho rozhodnutí restauraci převzít, poškozený při přenechání restaurace úmyslně zamlčel. Konstatoval, že předmětné důkazy provedeny nebyly. Dále zopakoval, že poškozený J. s ním sjednal úplatu za převod movitých věcí, které z části nebyly jeho majetkem, nýbrž majetkem Ž. o., a jejichž skutečná hodnota neodpovídala sjednané ceně. V návaznosti na to označil jednání poškozeného J. za nemorální a domáhal se toho, aby od způsobené škody byly odečteny některé jím zaplacené částky (např. dlužný nájem). Následně provedl hodnocení hodnověrnosti své výpovědi a výpovědi poškozeného J., přičemž namítl, že poškozený svoji výpověď účelově mění s cílem vykonstruovat z civilního sporu jeho (obviněného) trestní odpovědnost.

V závěrečné části dovolání obviněný zhodnotil svoji finanční situaci v době vyjednávání o převzetí provozu restaurace L. a v době uzavření kupní smlouvy a dovodil, že v té době disponoval dostatkem finančních prostředků na úhradu všech svých závazků. Přitom vyjádřil výhrady vůči tvrzení obžaloby, podle něhož uváděl poškozeného v omyl o svých majetkových poměrech a schopnostech dostát svým závazkům.

Z těchto důvodů obviněný navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že jej v celém rozsahu obžaloby zprostí, příp. po zrušení napadeného rozhodnutí přikázal příslušnému soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal.

K tomuto dovolání se za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). Předeslal, že v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nelze vytýkat nesprávnost nebo neúplnost skutkových zjištění, popř. nesprávnost hodnocení důkazů soudy ani jakákoli jiná porušení procesních předpisů. Poté konstatoval, že nikoli nepodstatná část obviněným uplatněných dovolacích námitek směřuje do oblasti skutkových zjištění a že v některých případech se námitky ani netýkají podstaty skutku tak, jak je vymezen v tzv. skutkové větě.

Pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nelze podřadit ani v úvodu dovolání obsaženou námitku týkající se porušení zásady totožnosti skutku. Zásada totožnosti skutku je totiž zásadou práva procesního (§ 176 odst. 2, § 220 odst. 1 tr. ř.), nikoli práva hmotného. Tato námitka však nemůže obstát ani z věcných důvodů, neboť popis skutku v obžalobě a v odsuzujícím rozsudku se liší pouze ve stanovení přesného data uzavření kupní smlouvy a v otázce, zda v době uzavření kupní smlouvy obviněný práva k družstevnímu bytu již převedl na jinou osobu (obžaloba) nebo zda takovýto převod teprve připravoval, resp. zamýšlel (rozsudek), takže podstata jednání spočívající v uvádění nepravdivých skutečností při uzavírání smlouvy a následku spočívajícího ve způsobení škody 400.000,- Kč poškozenému J. zůstala stejná.

Dále však státní zástupce uvedl, že pod deklarovaný dovolací důvod lze podřadit námitku, podle které souzený skutek nenaplňuje skutkovou podstatu žádného trestného činu, ale jedná se pouze o obchodněprávní závazek. Následně zmínil skutkovou podstatu trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a poznamenal, že obviněnému lze přisvědčit v tom, že samotné uvedení nepravdivých okolností o zajištění závazku převodem práv k bytu při uzavírání kupní smlouvy by nebylo trestným činem podvodu. Tak by tomu ovšem bylo v případě, že by obviněný sjednanou kupní cenu zaplatil nebo ji alespoň zamýšlel zaplatit a neučinil tak z důvodů, které nastaly až po uzavření kupní smlouvy. Obviněný ovšem pomíjí závěrečnou část skutkové věty, podle které „zamlčel svou špatnou finanční situaci vyplývající z dalších smluvních závazků k jiným subjektům, žádnou ze sjednaných měsíčních splátek neuhradil, čímž poškozenému V. J. způsobil škodu ve výši 400.000,- Kč“. V kontextu s úvahami rozvedenými v odůvodnění rozsudku nalézacího soudu z těchto zjištění vyplývá, že obviněný od počátku neměl v úmyslu zaplatit poškozenému žádnou další částku kromě částky 500.000,- Kč získané „prodejem“ družstevního bytu. Popis skutku v tzv. skutkové větě v souvislosti s navazujícími částmi odůvodnění tedy v podstatě odpovídá znakům trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák.

Pod deklarovaný dovolací důvod lze podle státního zástupce podřadit též námitku, podle které nebylo při stanovení výše škody postupováno v souladu s hmotně právním ustanovením § 89 odst. 12 tr. zák. Tuto část námitek označil za důvodnou.

Poté, co odcitoval ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák., státní zástupce zdůraznil, že pokud je předmětem útoku věc, ohledně které byla uzavřena kupní smlouva, nelze bez dalšího považovat za škodu cenu věcí, jak byla sjednána v kupní smlouvě mezi prodávajícím a kupujícím, neboť tato cena nemusí odpovídat hlediskům vymezeným v uvedeném zákonném ustanovení (viz rozhodnutí Nejvyššího

soudu ve věci, sp. zn. 7 Tdo 1174/2003, které se sice týká trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák., jeho závěry však nepochybně lze vztáhnout i na tuto trestní věc). V předmětné trestní věci se soudy otázkou škody z hlediska ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. evidentně nezabývaly a bez dalšího vycházely z rozdílu mezi částkou obviněným zaplacenou a částkou sjednanou v kupní smlouvě. Takovéto pochybení by nemuselo být důvodem pro zrušení napadených rozhodnutí, pokud by nevznikaly rozumné pochybnosti o tom, že cena věci stanovená kupní smlouvou odpovídá aktuální tržní ceně nebo se od ní alespoň příliš neodchyluje. V předmětné věci však tomu tak není. Nehledě na skutkové námitky obviněného týkající se stáří zařízení restaurace a její neziskovosti vznikají pochybnosti o tom, co vlastně bylo předmětem útoku.

Podle tzv. skutkové věty byla mezi obviněným a poškozeným uzavřena kupní smlouva o „prodeji mimo jiné movitého vybavení restaurace“. V tom případě by pak předmětem útoku byl inventář restaurace a škodou by byla tržní cena zařízení restaurace, popř. dalších movitých věcí v době spáchání činu. V odůvodnění svého rozhodnutí ovšem nalézací soud uvedl, že „je zřejmá vůle obžalovaného získat provoz restaurace za částku ve výši 500.000,- Kč“. Takovéto zjištění konec konců koresponduje tvrzením samotného obviněného, který o částce 900.000,- Kč již v původním řízení hovořil jako o „odstupném“ za převzetí provozu restaurace. Ostatně i poškozený J. hovořil o koupi, resp. převodu restaurace, nikoli pouze jejího vybavení.

Předmětem útoku tedy zřejmě nebyl inventář restaurace, resp. pouze inventář restaurace, ale především právo „provozovat restauraci“, tj. právo provozovat podnikání v oboru restauračních služeb v pronajatých prostorách, které jinak byly vlastnictvím Ž. o. I takovéto specifické právo zřejmě je ocenitelné v penězích, při stanovení výše škody však nelze vycházet z částky stanovené podle nejasných kritérií v kupní smlouvě (mj. v nich měla figurovat cena poškozeným v objektu restaurace provedených blíže nespecifikovaných stavebních prací) a je nutno přiměřeně vycházet z hledisek § 89 odst. 12 tr. zák.

V návaznosti na rozvedené skutečnosti státní zástupce uzavřel, že při stanovení výše škody nebylo postupováno podle hmotně právního ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák.

Vzhledem k tomu navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 9 To 5/2009, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. uvedenému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhl, aby Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil rozhodnutí v neveřejném zasedání. S rozhodnutím věci v neveřejném zasedání vyslovil souhlas i pro případ jakéhokoli jiného nežli výše navrhovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu [§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.].

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání.

Shledal, že dovolání proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 9 To 5/2009, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím své obhájkyně, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda uplatněný dovolací důvod, resp. konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírá, lze považovat za důvod uvedený v předmětném zákonném ustanovení.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Tento dovolací důvod neumožňuje brojit proti porušení procesních předpisů, ale výlučně proti nesprávnému hmotně právnímu posouzení (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03). Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. S poukazem na tento dovolací důvod totiž nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost zjištění skutkového stavu, či prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03). Nejvyšší soud není povolán k dalšímu, již třetímu justičnímu zkoumání skutkového stavu (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Případy, na které dopadá ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud ovšem není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03).

Ze skutečností blíže rozvedených v předcházejících odstavcích tedy vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

V posuzované věci však uplatněné dovolací námitky směřují z podstatné části právě do oblasti skutkových zjištění. Obviněný totiž soudům vytýká neúplné důkazní řízení, nesprávné hodnocení provedených důkazů a vadné zjištění skutkového stavu věci. Současně prosazuje vlastní hodnotící úvahy a závěry – mimo jiné zdůrazňuje, že pokud jde o jeho majetkovou situaci v rozhodné době, měl dostatek finančních prostředků na úhradu všech svých závazků, a dále namítá, že v řízení nebylo jednoznačně prokázáno, že by před poškozeným zatajil svůj úmysl shora specifikovaný byt „prodat“

jiné osobě, přičemž dodává, že o tomto záměru poškozeného informoval, když mezi nimi bylo dohodnuto, že bytem bude buď ručit (do doby jeho prodeje) anebo z peněz utržených z prodeje bytu poškozeného vyplatí. V tomto směru nenamítá rozpor mezi skutkovými závěry vykonanými soudy po zhodnocení důkazů a užitou právní kvalifikací ani jiné nesprávné hmotně právní posouzení soudy zjištěných skutkových okolností.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je tedy obviněným ve skutečnosti spatřován rovněž v porušení procesních zásad vymezených zejména v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., tzn. že tím dovolání uplatnil na procesním a nikoli hmotně právním základě. Naznačené námitky proto pod výše uvedený (ani jiný) dovolací důvod podřadit nelze.

Rovněž argumentaci obviněného v tom smyslu, že nebyla zachována totožnost skutku, není možno vzhledem k její procesní povaze pod jím uplatněný (a shora vyložený) dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. subsumovat. Tato argumentace nenaplňuje ani další dovolací důvody podle § 265b tr. ř. Obiter dictum Nejvyšší soud považuje za vhodné poznamenat, že uvedená výhrada postrádá i věcné opodstatnění. Teorie i praxe nechápou totožnost skutku jen jako naprostou shodu mezi skutkovými okolnostmi popsanými v usnesení o zahájení trestního stíhání, žalobním návrhu a výroku rozsudku soudu, postačí shoda mezi podstatnými skutkovými okolnostmi. Totožnost skutku pak bude zachována též za předpokladu, a) jestliže je úplná shoda alespoň jednání při rozdílném následku, b) je úplná shoda alespoň následku při rozdílném jednání, c) jednání nebo následek (nebo obojí) jsou v případech uvedených pod písm. a) a b) alespoň částečně shodné, shoda ovšem musí být v podstatných okolnostech, jimiž se rozumí zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání nebo následek z hlediska právní kvalifikace, která přichází v úvahu (srov. rozh. č. 1/1996 Sb. rozh. tr.). V posuzované trestní věci se popis skutku v obžalobě a v odsuzujícím rozsudku liší pouze ve stanovení přesného data uzavření kupní smlouvy a v otázce, zda v době uzavření kupní smlouvy obviněný práva k družstevnímu bytu již převedl na jinou osobu nebo zda takovýto převod teprve připravoval, resp. zamýšlel. V předmětné trestní věci je tak totožnost skutku udržována shodou v podstatných okolnostech jednání (spočívajícího v uvádění nepravdivých skutečností, resp. zamlčení podstatných skutečností při uzavírání kupní smlouvy) a následku (spočívajícího ve způsobení škody poškozenému V. J.).

Pokud by bylo dovolání podáno jen z těchto důvodů, bylo by nutno je odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. s tím, že jde o dovolání, které bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b odst. 1 tr. ř.

Obviněný však také namítl, že v posuzované trestní věci bylo při určování výše škody porušeno ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. a že skutek, který je mu kladen za vinu, nenaplňuje skutkovou podstatu žádného trestného činu (podle něho se jedná toliko o nesplněný obchodněprávní závazek). Takovou argumentaci lze označit z pohledu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za právně relevantní.

Nejvyšší soud, který neshledal důvody pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., proto postupoval podle § 265i odst. 3 tr. ř. a v rámci přezkumné činnosti dospěl k závěru, že dovolání je se zřetelem ke skutečnostem následně rozvedeným důvodné.

Jednání obviněného, jak je popsáno v rozhodnutí nalézacího soudu, by bylo možno označit za úmyslné a podvodné (poškozeného měl uvedeným způsobem uvádět v omyl, resp. měl zamlčet podstatné skutečnosti). To však samo o sobě nestačí pro závěr o vině obviněného trestným činem podvodu podle § 250 tr. zák. Vždy je třeba zkoumat, zda se tímto jednáním obviněný úmyslně ke škodě cizího majetku obohatil (následek, resp. účinek), příp. zda k tomuto následku (účinku) takové jednání alespoň bezprostředně směřovalo (§ 8 odst. 1 tr. zák.), a současně zda škoda způsobená či škoda, k níž podvodné jednání bezprostředně směřovalo, dosáhla zákonem stanovené výše (v případě

právní kvalifikace podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. nejméně částky 25.000 Kč - škoda nikoli malá). A právě stran pojmového znaku škody vykazují rozhodnutí soudů obou stupňů vady, pro něž nemohou obstát.

V prvé řadě je v těchto souvislostech nutno připomenout, že podle ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. se při stanovení výše škody vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav. Za cenu v místě obvyklou je třeba považovat cenu v obci, popř. v její části, kde došlo k trestnému činu, stanovenou pro legální maloobchodní prodej.

Vzhledem k tomu je při závěru o výši škody způsobené na cizím majetku trestným činem podvodu podle § 250 tr. zák. spáchaného vylákáním věcí podvodným slibem zaplacení dohodnuté částky nutno vycházet ze skutečné hodnoty věcí, a nikoli z výše dohodnuté částky (viz též rozhodnutí publikované pod č. 42/1990/I Sb. rozh. tr.). Shodně bylo judikováno i v rozhodnutí publikovaném pod č. 27/1996 Sb. rozh. tr. (ohledně trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. spáchaného uzavřením tzv. leasingové smlouvy) a rovněž v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 7 Tdo 1174/2003 (jež se sice týkalo trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák., avšak typově na posuzovaný případ dopadá).

V návaznosti na výše stručně rozvedená teoretická východiska Nejvyšší soud konstatuje, že v dané trestní věci soudy nižších stupňů při stanovení výše škody nepostupovaly v souladu s ustanovením § 89 odst. 12 tr. zák., když bez dalšího vycházely z rozdílu mezi částkou ve výši 900.000,- Kč, jež byla v kupní smlouvě uzavřené dne 4. 2. 2005 mezi poškozeným (jako prodávajícím) a obviněným (jako kupujícím) sjednána jako kupní cena, a částkou ve výši 500.000,- Kč, jíž obviněný poškozenému uhradil převodem na jeho bankovní účet. Přitom Nejvyšší soud se ztotožňuje se závěrem státního zástupce, že zjištěné pochybení nalézacího a odvolacího soudu by nemuselo být důvodem pro zrušení shora citovaných rozhodnutí za situace, že by nevznikaly rozumné pochybnosti o tom, že cena movitých věcí obecně zmíněných v kupní smlouvě odpovídá jejich tržní ceně stanovené podle § 89 odst. 12 tr. zák. nebo se od ní alespoň příliš neodchyluje. V posuzovaném případě tomu tak ale není.

Současně však Nejvyšší soud zdůrazňuje, že rozhodnutí nalézacího a odvolacího soudu nemůže obstát i z důvodu, že na základě doposud učiněných skutkových zjištění není možné postavit najisto, co vlastně bylo předmětem útoku a co tedy bylo škodou.

Z tzv. skutkové věty výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně se podává, že mezi obviněným a poškozeným byla uzavřena kupní smlouva o „prodeji mimo jiné movitého vybavení restaurace L.“. V takovém případě by předmětem útoku bylo právě toto vybavení a škodou by byla jeho tržní cena v době spáchání činu. Z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu však vyplývá, že předmětem transakce mezi poškozeným a obviněným nemělo být pouze movité vybavení restaurace L., ale že v částce 900.000,- Kč měla být zahrnuta také jakási úplata pro poškozeného za přenechání provozu restaurace, resp. práva provozovat v této restauraci (ve vlastnictví Ž. o.) podnikání v oboru restauračních služeb, obviněnému. Předmětem útoku by tak nebyl pouze inventář restaurace, ale také právo provozovat restaurační služby v pronajatých prostorách.

Pokud by mělo být předmětem útoku též právo provozovat restaurační služby v pronajatých prostorách, pak je třeba konstatovat, že i takovéto specifické právo je ocenitelné v penězích, přičemž lze přiměřeně (obdobně) vycházet z hledisek ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. I proto není možné při určení výše škody vycházet z částky sjednané v kupní smlouvě, navíc stanovené podle nejasných kritérií (poškozený mimo jiné vypověděl, že do ceny zahrnul vše, co v restauraci předělal a opravil, neboť to byly jeho náklady).

V daných souvislostech je ovšem na místě uvést, že v kupní smlouvě uzavřené dne 4. 2. 2005 mezi poškozeným (jako prodávajícím) a obviněným (jako kupujícím) je stran předmětu koupě uvedeno toliko, že: „Touto smlouvou V. J. prodává veškerý movitý majetek v této restauraci (kromě barevné televize zn. ORAVA v ceně 10.000,- Kč, obrazu „portrét vojáka“ v ceně 10.000,- Kč a velké archivní láhve červeného vína v ceně 10.000,- Kč, které nadále zůstávají ve vlastnictví pana V. J. a jsou pouze zapůjčeny novému majiteli) do vlastnictví M. B. a ten ho do svého vlastnictví přijímá a kupuje za dohodnutou kupní cenu 900.000,- Kč (devětsettisíckorunčeských).“ Nutno dodat, že kupní smlouva pojem „veškerý movitý majetek v této restauraci“ dále nijak neupřesňuje a že v tomto ohledu nelze ani na základě soudy učiněných skutkových zjištění specifikovat, jaké konkrétní movité věci byly touto kupní smlouvou na obviněného převedeny.

Za popsané situace, kdy při stanovení výše škody nebylo postupováno podle hmotně právního ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. a nebyl zjištěn skutkový stav věci v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí soudu o vině obviněného (§ 2 odst. 5 tr. ř.), by bylo předčasné činit jakékoli závěry ve vztahu k dovolací argumentaci, že v dané trestní věci jde pouze o nesplněný obchodněprávní závazek. Nejvyšší soud pouze stručně připomíná, že podle výslovné zákonné úpravy obsažené v ustanovení § 1 tr. zák. je účelem trestního zákona, jehož lze dosáhnout též ukládáním a výkonem trestů (§ 2 tr. zák.), mimo jiné ochrana práv a oprávněných zájmů fyzických osob. Trestní zákon tudíž umožňuje vyvodit trestní odpovědnost i za účelem ochrany subjektivních práv fyzických osob soukromoprávní povahy. Pokud by obviněný svým skutkem naplnil ve všech znacích skutkovou podstatu trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., nebylo by možné na jeho jednání pohlížet pouze jako na nesplněný závazek, jehož vymáhání by bylo v daném případě spojeno s nepřípustným rozšiřováním podmínek trestní represe.

Vzhledem k výše rozvedeným skutečnostem Nejvyšší soud v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.] podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 9 To 5/2009, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 12 T 231/2007, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud takto rozhodl v neveřejném zasedání, a to podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť je zřejmé, že zjištěné a vytknuté vady nelze odstranit ve veřejném zasedání.

Věc se tedy vrací do stádia řízení před soudem prvního stupně, jehož úkolem bude provést dokazování potřebné k náležitému objasnění věci, důkazy hodnotit důsledně v mezích ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a na tomto základě zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí (§ 2 odst. 5 tr. ř.). Především to znamená objasnit a jednoznačně specifikovat, co bylo předmětem zjišťovaného jednání obviněného a případně důsledně zjistit a vyčíslit škodu způsobenou tímto jednáním.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)

- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)